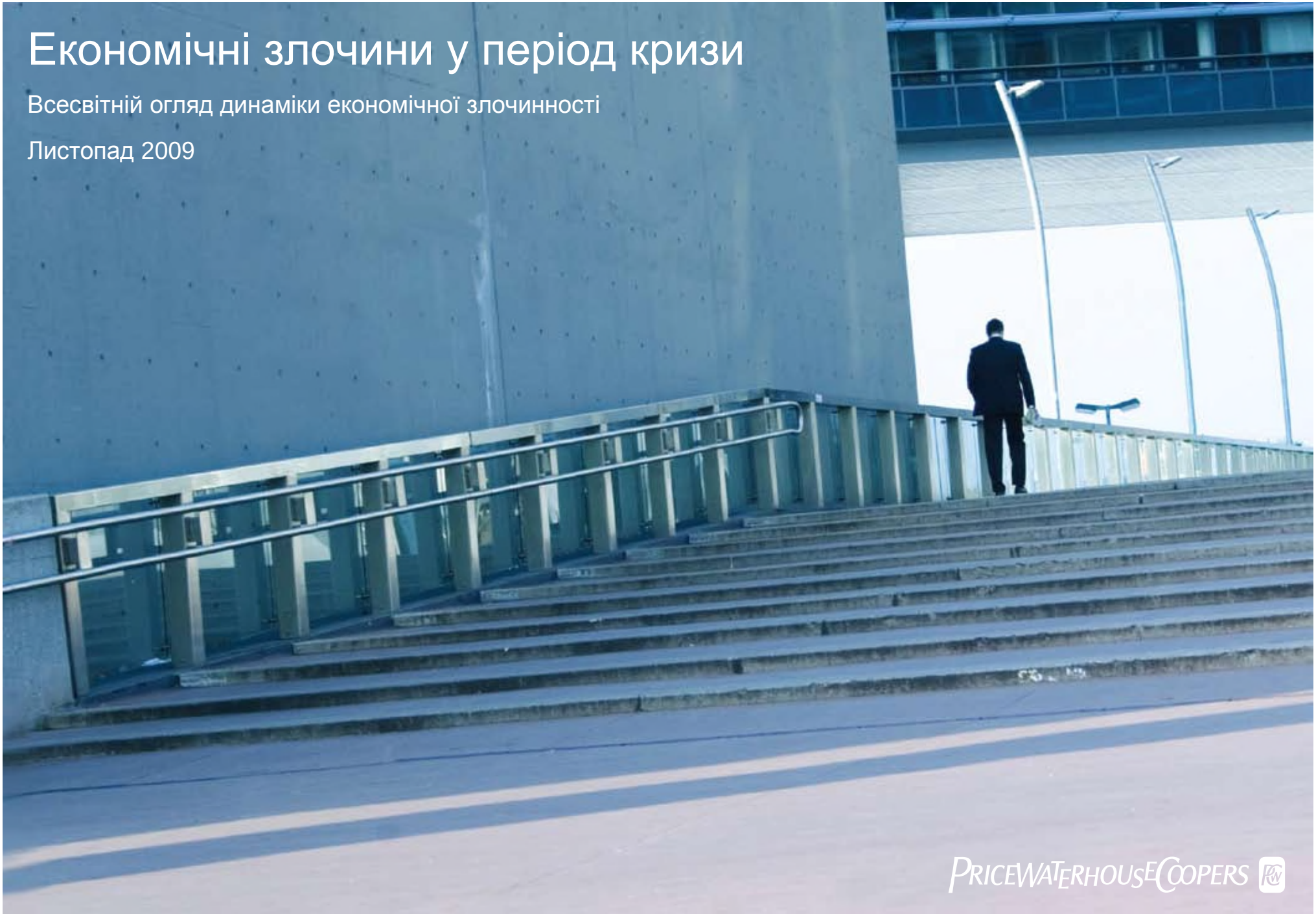
Україна

Економічні злочини у період кризи

Всесвітній огляд динаміки економічної злочинності

Листопад 2009

Передмова

Компанія PricewaterhouseCoopers оприлюднила щорічний всесвітній огляд динаміки економічної злочинності за 2009 рік. Наявність значної кількості респондентів в Україні вперше дозволила підготувати окремий звіт по країні. Українські підприємства забезпечили 65 із більше 3 000 відповідей всесвітнього огляду, 70% з них були надані вищим керівництвом українських компаній.

Всесвітній огляд підтверджує негативний вплив економічної кризи на рівень економічної злочинності. Результати українського опитування збігаються з висновками всесвітнього звіту та підтверджують зростання ризиків, пов'язаних з економічною злочинністю. Тому виявлення неправомірних дій та запобігання економічному шахрайству є критично важливим для українського бізнесу в умовах економічної кризи.

Учасники опитування у розрізі галузей

Галузі економіки	Україна	Всесвітні результати
Фінансовий сектор (включаючи страхування)	24.62%	20.48%
Роздрібна торгівля та виробництво споживчих товарів	18.46%	8.59%
Професійні послуги	18.46%	5.73%
Енергетика, гірничодобувна і хімічна промисловість	9.23%	9.52%
Індустрія розваг, CMI та високі технології	9.23%	12.05%
Проектування та будівництво	7.69%	7.44%
Промислове виробництво та машинобудування	4.62%	19.00%
Інші галузі	7.69%	17.19%
Разом	**100%**	**100%**

Основні висновки

Опитування висвітлює поточний рівень економічної злочинності в Україні:

- 45% підприємств виявили економічні злочини протягом останніх 12 місяців
- Корупція та загроза звільнення в період кризи були виділені серед основних факторів, що сприяють зростанню економічної злочинності
- Розкрадання майна і хабарництво були визначені як найбільш поширені види економічної злочинності
- 40% респондентів не проводять або не чули про проведення розслідувань для виявлення шахрайських операцій на своїх підприємствах
- 24% з виявлених економічних злочинів було ідентифіковано випадково та без використання підконтрольних керівництву методів
- Прогнози щодо майбутніх ризиків шахрайства в Україні в середньому вдвічі вищі у порівнянні з іншими країнами

Поширення економічної злочинності

45% українських підприємств виявили випадки шахрайства протягом останнього року, що вказує на значне поширення економічної злочинності.

Ще 15% респондентів не впевнені, що їх організації будь-коли зустрічались з випадками шахрайства. Дана статистика викликає особливе занепокоєння, враховуючи, що 70% респондентів складає вище керівництво компаній.

Фактори, що сприяють зростанню економічної злочинності

Торішній економічний спад значно вплинув на рівень економічної злочинності:

- 35% опитаних підтверджують збільшення матеріального збитку від шахрайства протягом останніх 12 місяців
- 48% опитаних вказують на зростання кількості випадків шахрайства

З точки зору українських топ-менеджерів основними факторами, що впливають на зростання шахрайства, є:

- Корупція (26%)
- Загроза звільнення (23%)

Однак лише 13% респондентів глобального опитування визначили корупцію як основний фактор підвищення рівня шахрайства.

Менш важливими для України (19% респондентів) є фінансові показники діяльності, яких важко досягти. Проте вони визнані найбільш впливовим фактором у всесвітньому звіті (47% опитаних).

Збитки від економічних злочинів

Протягом останнього року 55% компаній, що виявили факти шахрайства, зазнали збитків у розмірі понад 100 000 доларів США.

Окрім прямого фінансового збитку, компанії зазнають значних нематеріальних витрат. Найбільш поширені серед них:

- Погіршення робочого клімату
- Погіршення відносин з регулюючими органами
- Погіршення відносин з бізнес-партнерами

Результати опитування свідчать, що вплив шахрайства на репутацію та імідж компаній в Україні є незначним. Крім того, жоден український респондент не відзначив ефект економічної злочинності на курс акцій компанії.

До яких збитків приводить економічна злочинність?

Збитки	Україна	Всесвітнє опитування
Прямі втрати понад 100 000 доларів США	55%	52%
+		
Погіршення робочого клімату	35%	32%
+		
Погіршення відносин з регулюючими органами	35%	16%
+		
Погіршення відносин з бізнес-партнерами	28%	22%
+		
Погіршення репутації/іміджу	14%	19%
+		
Зниження курсу акцій	0%	6%

Класифікація економічних злочинів

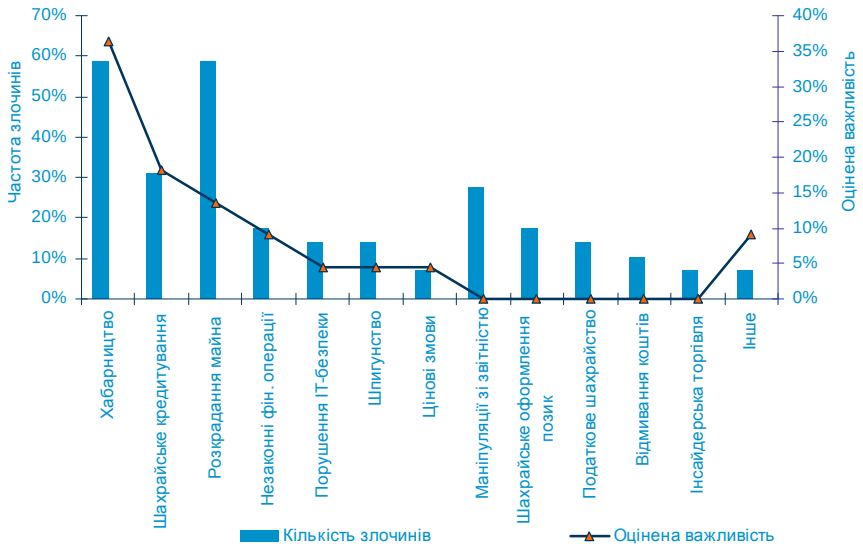
Українські респонденти відзначили хабарництво та розкрадання майна як найбільш розповсюджені типи шахрайства, що були виявлені минулого року. Найменш поширеними були визнані незаконне використання інсайдерської інформації та цінові змови.

Найбільш значним видом економічної злочинності українські топ менеджери вважають хабарництво.

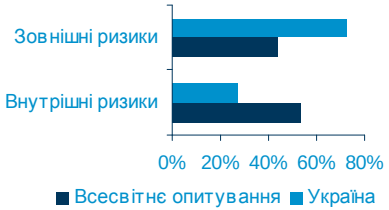
Результати огляду в Україні доводять, що оцінена респондентами важливість шахрайства в компаніях не відповідає кількості скоєних економічних злочинів.

На відміну від українських, респонденти інших країн прямо пов'язують частоту економічних злочинів із зазначеними негативними ефектами.

Кількість та оцінена важливість економічних злочинів

Причини шахрайства

Причини економічних злочинів

72% опитаних українських підприємств вважають зовнішнє шахрайство головною загрозою для компанії. Такий показник суттєво відрізняється від результатів всесвітнього опитування, в якому 53% респондентів виділяють внутрішні загрози як основне джерело ризиків.

Основними джерелами зовнішнього шахрайства в Україні були визнані:

- Клієнти (33%)
- Агенти і посередники (19%)
- Постачальники (14%)

Основним джерелом внутрішніх ризиків українські респонденти вважають дії менеджменту середньої ланки (88% респондентів). У глобальному опитуванні лише 42% усіх внутрішніх ризиків пов'язані зі середньою ланкою керівництва, і стільки ж - з молодшим штатом.

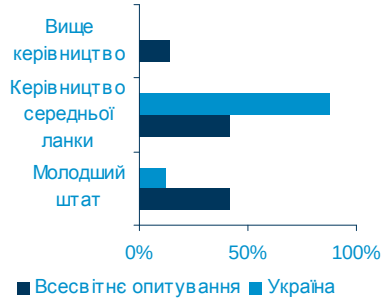
Виявлення економічних злочинів

Більше 50% всіх економічних злочинів в Україні, у порівнянні з 26% у глобальному огляді, було виявлено за допомогою процедур управління ризиками, формальних каналів інформування керівництва про шахрайство або внутрішньої служби безпеки.

24% випадків шахрайства в Україні було виявлено випадково у порівнянні з 16% у всьому світі. Ці дані свідчать про те, що український бізнес все ще покладається «на випадок» при виявленні шахрайства.

Лише 7% виявлених випадків шахрайства в Україні, у порівнянні з 17% глобально, визначають за допомогою внутрішнього аудиту, що підтверджує ранню стадію розвитку цієї функції в Україні.

Внутрішні джерела ризиків

Запобігання економічним злочинам

6% респондентів в Україні вважають дії регулюючих та правоохоронних органів ефективними у боротьбі зі зростанням економічної злочинності. Однак, незважаючи на такий низький рівень довіри, підприємства самі не поспішають реагувати на зростання економічної злочинності:

- 52% респондентів відмічають, що частота проведення внутрішнього аудиту та фінансових розслідувань для виявлення шахрайських операцій не збільшилась
- 40% респондентів не проводять або не чули про проведення розслідувань для виявлення шахрайських операцій на своїх підприємствах

Українські компанії зосереджені на впровадженні додаткових процедур, у той час як політики протидії шахрайству та форензік-технології посідають останні місця у списку їх пріоритетів.

Зміни у процедурах виявлення шахрайських операцій

Процедури	Україна	Всесвітнє опитування
Додаткові процедури ідентифікації клієнтів та постачальників	47.69%	36.55%
Акцент на діяльності служби внутрішнього аудиту	46.15%	51.10%
Дотримання професійної етики	36.92%	41.55%
Додаткові процедури, пов'язані з зарахуванням у штат та звільненням співробітників	33.85%	23.05%
Перегляд політики протидії шахрайству	30.77%	36.98%
Перегляд задач та цільових показників діяльності	26.15%	20.45%
Відсутність будь-яких змін	21.54%	29.01%
Більш інтенсивне використання технології проведення фінансових розслідувань для виявлення шахрайських операцій	20.00%	19.20%

Майбутні очікування

Українські компанії більш песимістичні у прогнозах і оцінюють ризики шахрайства в середньому вдвічі вище, ніж респонденти всесвітнього огляду.

Зростання очікуваних ризиків зосереджено у наступних категоріях:

- Корупція і хабарництво (50%)
- Розкрадання майна (30%)
- Порушення IT-безпеки (25%)

Порівнюючи очікуваний рівень злочинності із наявними випадками економічних злочинів, можна визначити наступні тенденції:

- Збільшення ризиків, пов'язаних з порушенням IT-безпеки, податковим шахрайством, відмиванням коштів
- Зменшення шахрайських запитів на отримання кредитів та маніпуляції із фінансовою звітністю

Висновок

Українські компанії гостро відчувають вплив кризи на рівень економічної злочинності. Але в українському бізнесі ще не сформувалося цілісне розуміння причин і джерел виникнення економічної злочинності, а також методів протидії. Тому розробка окремих управлінських процедур може виявитись недостатньою мірою для усунення ризиків шахрайства. Беручи до уваги зростання кількості шахрайських дій в період кризи, залучення зовнішньої допомоги для виявлення та запобігання цій загрозі може бути економічно доцільним.

Контакти

Джон Вілкінсон

Партнер,

Лідер форензік-послуг
регіону Східної Європи

john.d.wilkinson@ru.pwc.com

Ростислав Чайківський

Старший менеджер,

Лідер відділу форензік-послуг
України

rostyslav.tchaikivsky@ua.pwc.com

pwc.com/ua

Тел: +38 (044) 490-6777
Факс: +38 (044) 490-6738

© 2009 PricewaterhouseCoopers. Усі права захищені. PricewaterhouseCoopers і PwC - це фірми, що входять у глобальну мережу фірм PricewaterhouseCoopers International Limited (PwCIL). PwCIL не надає послуги клієнтам. Кожна фірма мережі є самостійною юридичною особою і не виступає агентом PwCIL або будь-якої іншої фірми мережі, і не може жодним чином зв'язати їх будь-яким зобов'язанням. Жодна з фірм мережі не несе відповідальність за дії або бездіяльність будь-якої фірми мережі, не може контролювати професійні судження іншої фірми і не може жодним чином зв'язати іншу фірму мережі або PwCIL будь-яким зобов'язанням.